

Luka Dolinar (1794–1863)

220-letnica rojstva in 150-letnica smrti

Izveček

Duhovnik, nabožni pesnik in skladatelj Luka Dolinar je bil rojen v Bodovljah pri Škofji Loki (14. 10. 1794), po študiju teologije in novi maši v ljubljanskem (velikem) bogoslovju (17. 5. 1818) se je kot duhovnik veliko selil. Umrli je 24. 8. 1863, v Šmartnem v Tuhinju, kjer je najdlje živel in deloval. V kompoziciji je bil samouk, učil se je iz skladb Gregorja Riharja in Blaža Potočnika. Izdal je pet zvezkov svojih pesmi z napevi, mdr. Pesme v nedele celiga leta (1829), Pesme od Farnih Pomočnikov ali Patronov v Ljubljanski škofiji (1839) idr. Skladbe so preproste: od enoglasnih in dvoglasnih do največ triglasnih. Dolinarjeva harmonija je dostikrat pomanjkljiva in kaže, da je bil samouk, med ljudstvom pa so bile njegove pesmi zelo priljubljene. Nekatere se še dandanes objavljajo in pojejo kot ljudske pesmi.

Abstract

Luka Dolinar (1794–1863) – 220th anniversary of his birth and 150th anniversary of his death

The priest, hymnist and composer, Luka Dolinar, was born in Bodovlje by Škofja Loka (14. 10. 1794) and after the study of theology and the new mass in the Ljubljana large seminary (17. 5. 1818) he moved many times as a priest. He died on 24. 8. 1863, in Šmartno in the Tuhinj valley, where he had lived and worked longest. He was self-taught as a composer, learning from the compositions of Gregor Rihar and Blaž Potočnik. He published five volumes of his hymns with melodies: Pesme v nedele celiga leta (Sunday hymns for the whole year) (1829), Pesme od Farnih Pomočnikov ali Patronov v Ljubljanski škofiji (Hymns from parish assistants or patrons in the Ljubljana diocese) (1839) etc. The compositions are simple: from solos to duets and a maximum of three voices. Dolinar's harmony is often lacking and shows that he was self-taught but his hymns were very popular among people. Some are still published today and sung as folk songs.

Uvod

G e b u r t s =							
Jahr Monat und Tag	Stadt, Markt, oder Dorf	Hausnummer	Name	Reli- gion	Ge- schlecht	Stand	Umschlag
				katholisch protestant.	Mädchen	Ehe- lich	Unehelich
1794 Oktober 10	von Jovanovassch	5	Theresia	i	-	i	-
Oktober 14	von Bodol in gthburg	2	Lucas	i	-	i	-

Fragment z vpisom Luke Dolinarja v rojstni knjigi Župnije sv. Jakoba v Škofji Loki, št. XVII, 1794–1800, str. 2. (hrani: Župnijski urad sv. Jakoba v Škofji Loki)

Luka Dolinar, župnik, nabožni pesnik in skladatelj, je bil rojen 14. oktobra 1794, v Bodovljah pri Šk. Loki (Župnija Škofja Loka), na hišni št. 2, pri Bukovšk, danes št. 11 – pri Mežnarju.¹ Prvotne (rojstne) hiše Luke Dolinarja ni več, na istem mestu je zgrajena povsem nova hiša, brez

kakršnega posebnega obeležja.² »[...] Bukovškov iz Bodavlj hšt. 2 je ugledal beli dan ... v mestni škofjeloški župniji. Oče je bil Jakob, kmetovalec, mati pa Marija, roj. Topličar [...].³ Tako morda marsikateri podatek doslej o tem oddaljenem času, pa ne tako oddaljenem kraju,⁴ niti ne velja več. Velja pa, da je bil rojen v Bodovljah in krščen v župnijski cerkvi sv. Jakoba v Škofji Loki.⁵

V Loki je vstopil v (ljudsko) šolo, ki jo je nadaljeval v Ljubljani.⁶ Tudi o tem, da bi nato vstopil v (malo) semenišče v Ljubljani pred študijem teologije (tudi v Ljubljani), ni podatkov. Zato pa jih je veliko več o njegovem poklicnem, teološkem šolanju v ljubljanskem Bogoslovju oziroma Bogoslovnem semenišču in Teologiji: že leta 1813 ga najdemo v Katalogu slušateljev, zapisanega pod zapore-

- 1 Prim. NŠAL, informacija bogoslovca Klemna /?/; elektronsko pismo Franca Juvana, župnika na Dovjem; originalni izpis z 18. 2. 2013, hrani avtor.
- 2 Prim. Štukl, *Po poti kulturne dediščine*, str. 119. Avtor razloži vse lastnike, ki so se tekom let precej menjali in navaja: Stara hišna št. 2: Bukovšk, huba (tj. grunt) v soseski Sv. Peter v Hribih, koroški urad (navedeno tudi kot Valterski vrh), urb. št. 1137, 1111, vložek št. 34, k.o. Sv. Ožbolt. Lastniki:
Ignac Topličer, pravilno Dolinar (Doliner) (1781–1859), izročilna pogodba 1804.
Jurij Dolinar (* 1812), izročilna pogodba 1839.
Franc Dolinar (1846–1926), sin, izročilna pogodba 1873.
- 3 Elektronsko pismo Franca Juvana avtorju (gl. op. 1).
- 4 Cvetko, *Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem*, str. 252–258; isti, *Stoletja slovenske glasbe*, str. 182–183; *Muzička enciklopedija*, str. 463; Trobina, *Slovenski cerkveni skladatelji*, str. 92–93; *Enciklopedija Slovenije* 2, str. 300; Križnar, *Dvoje obletnic rojstev glasbenikov ...*, str. 265, 270.
- 5 ŽU Škofja Loka, *Rojstna knjiga Župnije sv. Jakoba Škofja Loka*, št. XVII, 1794–1800, str. 2 (podatek posredoval župnik Matej Nastran, 29. 1. 2013, original elektronskega pisma hrani avtor).
- 6 Podatkov o tem ni!

dno št. 2,⁷ 1814. leta v 2. letniku,⁸ leta 1815 v 3.⁹ in 1816 v 4. letniku.¹⁰ V Ljubljani se je tudi glasbeno izobraževal (?). Njegovi tovrstni učitelji naj bi bili Anton Höller,¹¹ Gregor Rihar¹² in Leopold Schwerdt.¹³ Tu je leta 1818 končal bogoslovje in 17. maja istega leta¹⁴ pel novo mašo. Po službovanjih je bil vse, od kaplana do župnika, veliko se je selil: iz Ljubljane v Begunje, nato v Radovljico, na Dovje, nazaj v Ljubljano, na Janče in nazadnje v Šmartin v Tuhinjski dolini, kjer je umrl 24. 11. 1863¹⁵, tu je tudi pokopan. V tej župniji je tudi najdlje deloval in živel – vse od leta 1841 dalje.¹⁶ O njegovi smrti je poročal eden redkih takratnih časopisov, ki je izhajal v »Vodnikovem jeziku«.¹⁷ Iz tega zapisa lahko razberemo

Duhovnik in cerkveni skladatelj Luka Dolinar.
(hrani: Vida Bajželj, Kranj)

-
- 7 NŠAL 32, t. e. 68; v Bogoslovnem semenišču ga najdemo v 1. letniku kot 18-letnega Lucasa Dolline/a/rja iz Gabrka.
- 8 NŠAL 32, t. e. 69, pod zap. št. 6, v 2. letniku: Dolinar Lucas.
- 9 NŠAL 32, t. e. 69, pod zap. št. 3, v 3. letniku: Dolinar Lucas.
- 10 Prav tam, pod zap. št. 4, v 4. letniku (NŠAL 32, škatla 69): Dolinar Lucas (ponavadi ali kar večinoma ocenjen *sehr gut = odlično*).
- 11 Skladatelj Anton Höller (ok. 1760–1826) je bil avstrijskega rodu. Kot zelo pomemben za nadaljnji razvoj slovenske cerkvene glasbe je bil od okoli leta 1800 do smrti *regens chori* ljubljanske stolnice. (vir: Cvetko, *Stoletja slovenske glasbe*, str. 163; Trobina, *Slovenski cerkveni skladatelji*, str. 89).
- 12 Skladatelj in organist Gregor Rihar (1796–1863) je študiral bogoslovje v Ljubljani in se tu tudi glasbeno izobraževal. Leta 1826 je postal v Ljubljani stolni organist in *regens chori*, po posvečenju (1829) tudi korni vikar in stolni kaplan (vir: *Osebnosti – Veliki slovenski biografski leksikon*, 2. knjiga, str. 957–958).
- 13 Leopold Ferdinand Schwerdt (ok. 1770–1854) je bil pevec in skladatelj (vir: *Osebnosti – Veliki slovenski biografski leksikon*, 2. knjiga, str. 1009).
- 14 Prim. informacijo iz opombe 1 in 3 ter poročilo gosp. duh. svetnika Franca S. Pokorna.
- 15 V nekaterih virih zasledimo tudi 28. 11. 1863.
- 16 Matice od tam o tem nikjer in nič ne poročajo (op. avt!).
- 17 Pesnik, časnikar, šolnik in jezikoslovec Valentin Vodnik (1794–1863) je izhajal iz narodnoprebudnih in razsvetljskih nazorov, svoje pesnjenje je usmerjal po klasicistični poetiki; z mislijo na preproste bralce je razvil prav tako preprosto, ljudsko, kleno izražanje, uporabljal je ljudske, verzne oblike (alpska poskočnica) in obdeloval socialne in narodnoprebudne teme. (vir: *Osebnosti – Veliki slovenski biografski leksikon*, 2. knjiga, str. 1271).

Stalna cerkev sv. Nikolaja in semenišče v Ljubljani na razglednici iz leta 1899.
(hrani: NUK, Kartografska zbirka)

pravilni podatek o Dolinarjevi smrti: »[...] 24. pret. m. je umerl v Tuhinju preč. gosp. Luka Dolinar, kateri nam je zložil veliko veliko cerkvenih pesem in napevov. Bog mu daj večni raj! [...]»¹⁸

Delo

Po zaključenem študiju bogoslovja in novi maši v Ljubljani je bilo prvo Dolinarjevo delovno mesto (kot kaplan) v Begunjah na Gorenjskem. Leta 1818 (med 21. 7. in 29. 11., torej le 4 mesece) ga sledimo kot podpisnika v krstni knjigi,¹⁹ podpisan je kot Luka Dolliner.²⁰ Begunje so bile takrat lokalija ali vikariat,²¹ šele leta 1878 je bila ustanovljena župnija (s sv. Petrom na Gori). Nato se je Dolinar še veliko selil, dokler ni prevzel svoje zadnje duhovniške službe v Šmartnem v Tuhinjski dolini, kjer je ostal najdlje, več kot 20 let. V Radovljici, v Župniji sv. Petra, se omenja šest let (1818–1824): »... v popisu duhovnikov v župniji Radovljica: 1819–1823: Luka Dolinar, kaplan in administrator.«²² Manj kot eno leto (od sv. Jurija – 23. aprila do 14. oktobra 1824) je bil nato duhovnik,

18 Prim. *Učiteljski tovariš*, 15. 11. 1863, list 18, str. 287 (orig. hrani ČČ NUK v Ljubljani).

19 NŠAL, ŽA Begunje na Gorenjskem, krstna knjiga 1809–1840.

20 Prim. NŠAL; ne pa v /analognih/ poročnih in mrliških knjigah!

21 Dolinar F., *Oris zgodovine (pra)župnije Radovljica*, str. 28–29.

22 Prim. NŠAL, Arhiv Župnije Radovljica, fasc. 35; a. e. 180–184.

administrator (župnijski upravitelj), tudi provizor na Dovjah nad Mojstrano.²³ Tu je s svojim lepim zgledom in milo besedo ugodno vplival na svojega nemirnega kaplana Lovra Pokljukarja.²⁴ Potem je šel nazaj v Ljubljano, v župnijsko cerkev sv. Petra,²⁵ ki je na zdajšnji Trubarjevi cesti (1824–1828).²⁶ V tem času se je Dolinar priključil glasbenim prizadevanjem Blaža Potočnika²⁷ in Gregorja Riharja, najprej kot pesnik. Iz Ljubljane je šel nato na bližnje Janče. Tamkajšnja župnija se je spraznila po odhodu župnika Nikolaja Mihača, od 8. avgusta 1827 dalje sta jo opravljala sosednja župnika iz Štange in Prežganja. Ko je bilo prosto mesto na Jančah razpisano in se zanj ni zanimal nihče, je škofijski ordinariat namignil Luku Dolinarju, naj prosi zanj. To je tudi storil in gubernij ga je 29. avgusta 1828 predlagal ter 22. septembra umestil na Župniji Janče (nad Ljubljano). Ko si je uredil stan, je pričel urejati še cerkev, in ko je bilo vse opravljeno, je 23. maja 1832 knezoškofa Antona Alojzija Wolfa prosil za posvetitev cerkve in birmo. Škof je prošnji ugodil in prišel na Janče 8. julija 1832. Ko je bila cerkev primerno okrašena, je potreboval še dostojne cerkvene obleke. Dolinar je tudi to delo uspešno dokončal in 17. avgusta 1838 škofa ponovno prosil za dovoljenje, da bi smel blagosloviti nova cerkvena oblačila.²⁸ Potem se je Dolinar za več kot 20 let (1841–1863) preselil v Šmartno v Tuhinjski dolini.²⁹ Prosto mesto je bilo razpisano 9. januarja 1841, kmalu po smrti župnika Franca Jegliča. Med devetimi prosilci je bil Dolinar tretji po starosti. Dekan Janez Benedičič iz Kamnika je kot patron predlagal Dolinarja in 24. aprila 1841 je bil umeščen na Župnijo Šmartno.³⁰ Od tu je tudi veliko dopisoval v razne časopise in revije, mdr. v *Kmetijske in rokodelske novice*. Skoraj s konca Dolinarjeve dušnopastirske in narodnobuditeljske »kariere«, izhaja: »[...] vendar za glasbo nepomemben ... le za krajevno in cerkveno rabo [...].«³¹

V kompoziciji je bil samouk, učil se je iz skladb Gregorja Riharja in Blaža Potočnika, s katerima je veliko sodeloval. V njegovih izdanih skladbah (5 zvezkov pesmi z napevi) je slišati preprostost, največkrat so njegova dela eno- do triglasna, harmonija pomanjkljiva in kaže, da je samouk. Med ljudstvom pa so bile njegove (ljudske in ponarodele) cerkvene pesmi zelo priljubljene, saj nekatere od njih še

23 Prim. op. 1 in 3.

24 Steska, *Luka Dolinar, pesnik in skladatelj*, str. 108.

25 »(...) Nekdaj verjetno največja pražupnija na Slovenskem, ostaja danes ena izmed večjih ljubljanskih župnij (...).« (vir: Koršič Zorn, *Župnija sv. Petra v Ljubljani*, str. 5).

26 Prav tam.

27 Rojen leta 1799, v Struževem pri Kranju, umrl leta 1872, v Šentvidu pri Ljubljani.

28 Steska, prav tam.

29 Prim. NŠAL, ŽU Šmartno v Tuhinju, *Razne knjige*, t. e. 3, Poročilo o ustanovnih mašah v Tuhinju, 1857 (34 neoštevilčenih rokopisnih strani s podpisom Lucasa Dolinarja).

30 Steska Viktor, prav tam.

31 Prim. NŠAL, ŽU Šmartno v Tuhinju, *Razne knjige*, t. e. 3, Poročilo o ustanovnih mašah v Tuhinju, 1857 (34 neoštevilčenih rokopisnih strani s podpisom Lucasa Dolinarja).

Šmartin/Šmartno v Tuhinjski dolini na začetku 20. stoletja.

(hrani: NUK, Kartografska zbirka)

danes najdemo v (novih) cerkvenih pesmaricah in mislijo, da so to ljudske pesmi. V Šmartnem je kmalu začel boleti; leta 1845 se mu je pojavila bolezen v nogah. Pričele so se težave z vidom in kamniški ranocelnik Karel Bitner mu je 12. februarja 1847 izstavil uradno zdravniško spričevalo, da boleha na očeh. Kamniški dekan Fr. Vojska je zato 19. februarja t. l. v Dolinarjevem imenu prosil škofa, naj mu zaradi slabega vida dovoli, da sme namesto navadnih maš opravljati le *de Beata (Marijino mašo)* in črne maše. Ko se mu je vid tako poslabšal, da ni mogel več delati, je zaprosil za upokojitev. Dolinarju sta bili dodeljeni pokojnina, v znesku 315 goldinarjev letno, in doklada, v znesku 105 goldinarjev, skupaj 420 goldinarjev. Tudi kot upokojenec je še naprej ostal v Tuhinju. Nekaj zadnjih Dolinarjevih pesmi, objavljenih v Zgodnji Danici, priča o tem, da je tam čakal in dočakal svoj božji klic.³²

Dolinar je bil tudi pesnik in pisatelj. Za vsak zvezek svojih nabožnih pesmi je izdal tudi napeve.³³ »[...] Kakor se je (G.) Rihar izoblikoval v poklicnega glasbenika, tako je Dolinar samouk. To je seveda vplivalo na tehnično izdelavo in kvaliteto njegovih skladb, ki so od Riharjevih mnogo preprostejše in manj značilne. V načinu skladanja je bil Dolinar precej soroden z Riharjem. ... V tem je njegov (dodatni; op. avt.!) pomen [...]»³⁴

Dolinarjeva harmonija, ki temelji na trizvoku oziroma kvintakordu, ga kaže vdanega samouka.³⁵ »[...] Uprta je bila v moč, preprostost in jasnost. ... Vse to je

32 Zgodnja Danica, 1862, št. 11, str. 72; Steska, prav tam, str. 109.

33 Križnar, Dvoje obletnic rojstev glasbenikov ..., str. 267.

34 Prav tam.

35 Prav tam, str. 265.

Naslovnica Dolinarjeve zbirke Pesme od farnih pomočnikov ali patronov v Ljubljanski škofiji, 1839. (hrani: Glasbena zbirka NUK)

I. nedelja po sv. Treh kraljih

Kam si ti rajni. le deli se moje, kamor pogledam te ni; kaj mi si videl o. klci te tvoje, var mi, sice skoporne. O, delo vro, svetlo, nar ljubki na svetlo! del tvoje ljubavi, moj jasni, medlom.

II.

V kraljstva carkve so po. slavi nam jasni danes pred o. ti z vop. vica v kam, nas pogledavi, del svetlo ga svetlo, na vici. 36.

Tisk Dolinarjeve triglasne pesmi za prvo nedeljo po sv. Treh kraljih; objavljeno v knjigi Napevi za pesmi v godove in praznike celiga leta, 1862, str. 4.

(original hranita Glasbena zbirka NUK in knjižnica Orglarske šole na Teološki fakulteti v Ljubljani)

povzročilo, da je slovenski cerkveni skladatelj v tem času po spoznanju vseh negativnih strani v slovenski cerkveni glasbi po tolikem vstal, se osvobodil spon, sprostil in postal tako rekoč pravi glasbenik osamosvojitve slovenske cerkvene glasbene tvornosti. To je bilo eno največjih in najpomembnejših dejanj v zgodovini slovenskih cerkvenih skladateljev. Opravila ga je trojica G. Rihar, L. Dolinar in B. Potočnik [...].³⁶

Glasbeno delo

Večinoma so se samo duhovniki in učitelji zaradi svoje splošne in glasbene izobrazbe razlikovali od kmečkih ljudskih pevcev, »vižarjev«.³⁷ V krog tovrstnih pionirjev »slovenske poljudne umetne glasbe«, ki je s svojimi prijetnimi »vižami« odločno posegla v novejši razvoj slovenske ljudske pesmi, prištevamo delno tudi »pridnega gospoda« in »slavnega pesnika«³⁸ Luko Dolinarja. Skupaj s Potočnikom in Riharjem so vsi trije prišli iz ljubljanskega semenišča in v času svojega šolanja, 15. decembra 1815, s cesarskim dekretom dobili »javno učilnico slovenščine, prostovoljno dostopno za vsakogar in obvezno za bogoslovce in vse

36 Prav tam.

37 Prim. Marolt, *Slovenska glasbena folklor*, str. 6.

38 Obe omenjeni karakteristiki Luke Dolinarja je dal slovenski pesnik, preroditelj, lavantinski škof, leta 1999 razglašen za blaženega, Anton Martin Slomšek (1800–1862) (vir: Rakuša, *Slovensko petje v preteklih dobah*, str. 104).

one, ki poslušajo poduk v kmetijstvu.«³⁹ Dolinar in Potočnik sta vnašala v svoje glasbene produkte, v prijetne »viže« neke povsem določene elemente slovenske ljudske pesmi, ki se je razvijala predvsem na vasi. Njune marsikdaj dodane opombe »jih nekaj zložil, nekaj zloženih perdjaj« so prav tako značilne za ustvarjanje ljudskih pevcev – »vižarjev.« Dolinar je marsikdaj dodal še »nekaj po lastnem občutku pre naredil.« S tem se je najbolj in na svoj način približal slovenski ljudski pesmi in zavestno usmerjal svoje delovanje v ljudsko prosvetno delo kot duhovnik, predvsem s pesmaricami nabožne vsebine.

V *Pesmih v nedele celiga leta/Napevih za pesme v Nedele celiga leta* (1829, 1862)⁴⁰ v predgovoru mdr. pravi: »[...] Iz ravno tega namena je petje po cerkvah, kadar se Bogu služba opravlja, ne da bi vašim ušesom dobro djalo, temuč, da bi vas v globočini serca prijelo, k božji hvali povzdignilo [...].«⁴¹ V napevih najdemo tudi izrazito poskočne melodije, včasih celo valček. Vzroke za tako usmerjeno cerkveno glasbo ne smemo iskati samo v splošno veljavnem zgodovinskem dejstvu, da sta, zlasti v 18. stoletju, instrumentalna in deloma celo operna glasba vdrla v cerkveno glasbeno tvorbo. Ne moremo namreč mimo močnega preroditeljskega gibanja dunajskega patra Klemensa Marie Hoffbauerja (1751–1820),⁴² ki je na začetku 19. stoletja povzročilo obnovo dunajskega in nato avstrijskega katoličanstva. Učil je, da »vera ne sedi v glavi, marveč v srcu človeškem.«⁴³ Dunajska, torej Hoffbauerjeva, »struja enostavnega, neumovalnega, veselega, socialnega katoličanstva«⁴⁴ je prav gotovo v določeni meri vplivala na Dolinarjevo generacijo, ki je bila v precej ostrem nasprotju z jožefinizmom in janzenizmom. Preprosto ljudstvo pa, »viseče na vidnih znakih nevidne milosti božje, ljubeče bolj predmete kakor ideje,«⁴⁵ ki sta mu bila reformistični jožefinizem in racionalistično usmerjeni janzenizem očitno tuja, je, seveda, z velikim veseljem spremljalo nova prizadevanja. Dolinar je v svojem predgovoru sam »[...] preskrbel viže, kakor pri nedeljskih pesmih, po katerih se imajo te pesmi peti [...].«⁴⁶ V kar nekaj pesmaricah predstavljajo naslove posameznih napevov samo natančne oznake strani, kjer lahko najdemo zadevno pesem v ustrezni besedilni pesmarici.⁴⁷ Avtor v vseh svojih pesemskih zbirkah napevov pri ponavljanjih in »da capo«⁴⁸ sestavljenih

39 Prim. Prijatelj, *Duševni profili slovenskih preporoditeljev*, str. 84.

40 Prim. Glasbena zbirka (GZ) NUK.

41 Dolinar, *Pesmi v nedele celiga leta ...*, str. IX.

42 Prim. <http://mediawiki.org/>, pridobljeno s tega naslova 26. 3. 2013.

43 Prijatelj, *Duševni profili slovenskih preporoditeljev*, str. 11.

44 Prav tam.

45 Prav tam.

46 Prim. Dolinar, *Pesmi v godove in praznike*, str. III.

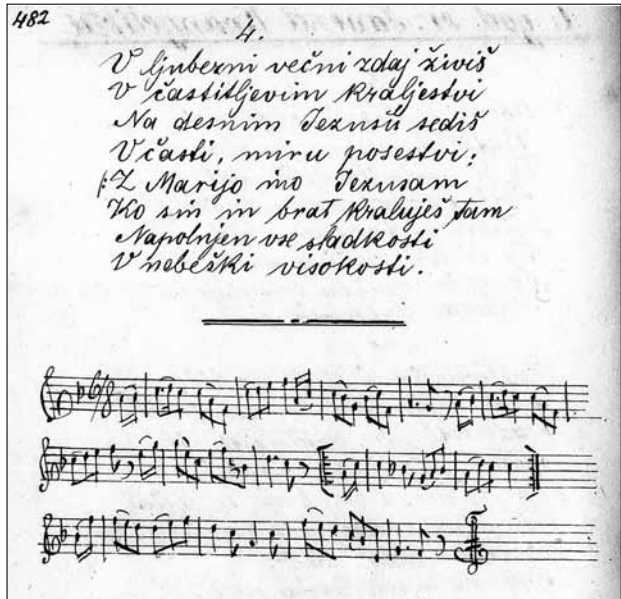
47 Npr. Seite 12, str. 14, itd.

48 Okrajšano tudi D. C., kar pomeni od začetka; znak za ponavljanje skladbe ali (določenega) odstavka do spet določenega (drugega) mesta; D. C. al Fine pomeni od začetka do znaka za fine (konec); D. C. al Segno pa pomeni od začetka do znaka ♯; sam znak D. C. pomeni navadno ponavljanje do korone (vir: *Glasba*, str. 65–66).

pesmih nikjer ne navaja popolnega teksta, ki je zato brez celotnega besedila in ustrežajoče pesmarice nerazumljiv. Zaradi obeh razlogov lahko upoštevamo predpostavko, da so napevi oziroma »viže« izšle istočasno ali kmalu za njihovimi ustreznimi pesmaricami.⁴⁹ Ta njegova zbirka in njeni dve inačici prve izdaje vsebujejo 54 napevov za 55 pesmi.⁵⁰ Besedila so bolj ali manj posrečeno prepesnjena evangeliji posameznih nedelj, ki se po svojem občutju deloma, po obliki pa skoraj nič, ne približujejo ljudski pesmi. V očitnem in hotenem poudarjanju versko pouč-

ne, včasih tudi izrazito didaktične tendence, se že po svoji vsebini večinoma oddaljujejo od ljudske pesmi. Kljub temu, da je avtor izhajal iz ljudske pesmi, je v začetku svojega ustvarjanja precej podzavestno sledil besednim poudarkom in dolžinam, ki so lastne prav slovenskemu jeziku. Ker pa je stremel k slovenski cerkveni in ne samo nabožni pesmi, je večino ritmičnih živahnosti, in tudi drugih značilnosti posvetne glasbe, kot neprimerne cerkveni glasbi, popravljal, spreminjal, tudi izpustil; včasih je pri tem občutno zmanjšal muzikalno vrednost napeva.

Napevi za pesme v Godove in Praznike celiga leta (1838; 2. natis 1862)⁵¹ so Dolinarjevo najpomembnejše delo. V njih je zbranih in objavljenih 93 napevov. Če so bili v prvi zbirki vsi napevi v durovih tonalitetah z majhnim številom predznakov, imamo zdaj opraviti z neke vrste skladateljevim razvojem oziroma kompozicijsko-tehničnim vzponom. V to zbirko je sprejel nekaj ljudskih napevov, večinoma v pristni obliki. To je zagotovo pripomoglo k popularnosti in priljubljenosti te zbirke. Druga izdaja te pesmarice besedil je izšla leta 1861, druga izdaja prve zbirke pa 1862. V tej najdemo napeve, ki izvirajo iz ljudskih nabožnih pesmi, in take, ki izvirajo iz starejših pesmaric.

Dolinarjev enoglasni napev V god sv. Janeza Evangelista.
(iz: Lemplova pesmarica)

49 *Pesme v godove in praznike celiga leta* so izšle leta 1861, njihovi napevi pa leta 1862; takrat so izšle tudi *Pesmi v nedelje celiga leta* in njihovi napevi. Da so ob pesmaricah izhajali tudi napevi, piše *Zgodnja Danica*, 1862, str. 87, in 1888, str. 329, 337.

50 Besedilo tretje nedelje po binškojih ima isti napev kot besedilo druge nedelje po veliki noči.

51 GZ NUK.

Napevi (vishe) za pesme od Farnih Pomočnikov ali Patronov v Ljubljanski škofiji (1839)⁵² vsebujejo 95 napevov, le trije so v molovih tonalitetah. Avtor v treh primerih prinaša za posamezno pesem celo dva napeva. Ti so večinoma dvoglasni, mestoma se pojavi triglasje. V teh primerih gre za akordično, harmonsko koncipirano glasbeno kompozicijsko tehniko. Zato pa je precej zabrisan doslej ugotovljivi in celo poudarjeni vpliv določenih ljudskih nabožnih pesmi.

Vishe za pesme od Svetnikov in Svetnic v Ljubljanski škofiji samo v podružnicah češčenih (1841)⁵³ vsebujejo 34 napevov, nobeden ni v molovi tonaliteti. Tudi ta zbirka kaže nov napredek, saj uvaja v spodnji, basovski legi oziroma sistemu pravo inštrumentalno spremljavo k zgornjima spevnima glasovoma. Ta inštrumentalni glas v večini primerov poudarja samo tonično in dominantno funkcijo harmonije, ki jo tvori z zgornjima glasovoma. Svojevrstna posebnost teh pesmi je skoraj klavirska ali drugače zapisano inštrumentalna, vendar ne orgelska spremljava glasov.

Za *Mnoge svete pesme* (1848)⁵⁴ velja, da gre samo za pesmarico besedil, četudi se potem nekje drugje⁵⁵ pojavi podatek, da gre tudi v tem primeru za 64 (Dolinarjevih) napevov: »[...] S to zbirko želel je ... svojemu narodu biti na službo skoraj da v vsih položajih človeškega življenja: njegovih potreb, zadev, veselja, pa tudi žalosti. Najdemo med drugimi: pesem o novi maši; o posvečevanju farne cerkve; ... o vpeljavanji fajmoštra; ... odhodnica fajmoštrova iz fare ..., pesem od zakona; ... za Cesarjev rojstni dan« /J. Haydnova stara avstrijska himna/« ... lepo vreme; - dež; mir; in več pesem pri merličih [...].»⁵⁶

Različne pesmi (1852–1856).⁵⁷ »[...]Napevi so preprosti, a lepi, v slovenskem duhu zloženi, harmonija, največkrat samo triglasna, je dostikrat zelo pomanjkljiva in kaže samouka. Dolinarjeve pesmi so bile svojčas med ljudstvom jako priljubljene in se nekatere še danes pojejo kot narodne (= ljudske; op. avt.!) [...].»⁵⁸

Dolinarju – samouku je to odločilno vplivalo na tehnično izdelanost in kakovost vseh njegovih skladb, ki so po fakturi mnogo preprostejše in po umetniški strani manj značilne kot npr. Riharjeve. Predvsem se to kaže v načinu oblikovanja melodike, ki tu in tam tudi pri Dolinarju zaide v inštrumentalno formo, kakršna za vokal ni bila najbolj primerna in je bila za pevce najbrž precej problematična.

52 GZ NUK.

53 GZ NUK.

54 Bezić, *Glasbeno delo Luke Dolinarja*, tipkopis, hrani GZ NUK.

55 Prim. Mittheilungen des historischen Vereins für Krain, 1862, str. 114: »(187.)-Mnoge svete pesme zložil Luka Dolinar, Ljubljana 1848, Band 8.«

56 Prim. Dolinar, *Mnoge svete pesme*. Dolinarjev citat je bil objavljen v Zgodnji Danici, str. 337.

57 Prim. GZ NUK.

58 Premrl, Dolinar Luka (*vir: Slovenski biografski leksikon*; <http://nl.isj.si/fedora/get/sbl:0392/VIEW/>, pridobljeno s tega naslova 15. 1. 2013, zapis hrani avtor).

Slogovno je bil Dolinar soroden Riharju, vendar se je od njega delno razlikoval. Nagibal se je sicer v klasicistično smer, ki je v njegovih pesmih precej različna in morda še bolj izrazita kot pri Riharju. Baročni vplivi v njegovih pesmih skoraj niso opazni, prek klasike ni šel. Napevi so v vseh omenjenih zbirkah delno skladateljevi, Dolinarjevi, delno pa jih je vzel iz ljudskih verskih in posvetnih pesmi ali starejših slovenskih ljudskih pesmaric in zatorej ne na liniji janzenističnih⁵⁹ smernic in so se ravno zato kmalu popularizirali.⁶⁰ Tako za posvetno kot za cerkveno slovensko pesem tega načina in te razvojne faze je značilno, da je slogovno še zelo neustaljena in razmaknjena v široki lestvici. Rezultati so skladbe navedenih ustvarjalcev kot prvi poskus formiranja slovenskega nacionalnega glasbenega izraza, za katerega si njegovi avtorji zavestno najbrž še niso prizadevali. Bil je še rahel in skromen, a vendar v tej smeri pomemben zametek nadaljnega (slovenskega glasbenega) razvoja.⁶¹ To seveda še vedno ni prava (glasbena) klasika oziroma klasicizem, odločilno pa je poseglo v glasbena trenja tistega časa in prostora, celo že v prvi polovici 19. stoletja na Slovenskem, torej v leta 1780–1850, v okviru glasbenega klasicizma.⁶²

Dolinarjev napev, izdan oziroma ponatisnjen v današnjem času.

(iz: *Slavimo Gospoda, MD Celje, 1993, str. 266*)

59 Gre za smer v teologiji, ki jo je obsodilo več papežev (prvič 1656) in se imenuje po nizozemskem teologu Cornelisu Jansenu (1585–1638), škofu v Ieprou (vir: *Veliki splošni leksikon* 1. knjiga, str. 254–255; prav tam, 3. knjiga, str. 1718).

60 Prim. Cvetko, *Stoletja slovenske glasbe*, str. 182–183.

61 Prav tam, str. 184.

62 Prav tam.

22 let po njegovi smrti so se Luka Dolinarja še precej spominjali. Tako je npr. v *Učiteljskem tovarišu*⁶³ izšel obširen članek neznanega avtorja, ki je z naslovom *Knjiga Slovénska v XIX. veku* natančno popisal ves Dolinarjev pesemski opus. Članek se sklene zelo pomenljivo, zraven pa ponovno spomni na Dolinarjevo (jezikovno) privrženost našemu poetu Valentinu Vodniku: »[...] – Kar je pel Vodnik o sebi, sme gledé pobožnih svetih pesmi in priprostih ljudskih napevov tudi blagi Luka Dolinar: ‚Dovolj je spomina, me pesmi pojó.«⁶⁴ Leta 1888 so ponatisnili v *Zgodnji Danici*, kamor je redno dopisoval tudi Luka Dolinar, nadaljevanje *Spominske čertice iz življenja rajnega prečast. gosp. Luka Dolinar-ja, vpokojene-ga fajmoštra v Spod. Tuhinju, znamenitega slovenskega cerkvenega pesnika in skladatelja (Konec)*.⁶⁵ Najobsežnejše pa je zagotovo pisanje o Luki Dolinarju, pesniku in skladatelju, ki ga je v treh nadaljevanjih objavil v *Cerkvenem glasbeniku*⁶⁶ Viktor Steska.⁶⁷

Zaključek

Že Dolinarjevi sodobniki so cenili njegovo delo, drugi z nekaterimi pridržki.⁶⁸ Dolinar začne svoj opus z enostavnim dvoglasjem, ki kljub kompozicijsko-tehničnim pomanjkljivostim temelji bolj v klasicizmu kot pa v ljudski pesmi takratnega časa in prostora. Tako njegova tretja zbirka že kaže težnjo po večji zvočni ubranosti (sporadično akordično triglasje), ki jo zlasti njegova četrta zbirka zelo razvije, obenem z živahnejšim, komplementarnim ritmom. Peta zbirka je morda nekoliko zmernejša, kljub temu pa prav ta vsebuje že omenjene »posvetne« tridelne ritme in relativno zanimive in nekoliko zahtevnejše harmonije. Dolinarjev *Perlog k slovenski pesmarici* (1852) jasno opozarja na spremembo v razvoju njegovega glasbenega delovanja. Za to je značilna Dolinarjeva ugotovitev: »... bolje bi bil storil, napeve po cerkveno presoditi, kakor glasine uredovati po muzikalni umetnosti ...« Druga izdaja prvih dveh Dolinarjevih zbirk v harmonskem pogledu ne prinese nič (pozitivno) novega, nove so samo harmonske napake.

63 Prim. *Učiteljski tovariš*, letnik 25/1885, št. 11, 1. 6. 1885, str. 163–168.

64 Prav tam str, str. 168.

65 Prim. *Zgodnja Danica*, 1888, list 43, str. 337–338.

66 *Cerkveni glasbenik*, letnik 54/1931, št. 7–8, str. 107–111; prav tam, št. 9–10, str. 140–147 in prav tam, št. 11–12, str. 176–179.

67 Umetnostni zgodovinar in glasbeni pisec Viktor Steska (1868–1946) je bil duhovnik, kaplan v Kočevju, potem pa v Ljubljani tajnik in direktor škofijskega urada ter referent za verska vprašanja Pokrajinske vlade za Slovenijo (vir: *Leksikon Jugoslavenske muzike*, 2. knjiga, str. 377).

68 Fran Serafin Adamič je že leta 1851, ko je razpravljal o slovenski cerkveni pesmarici – za katero je dal pobudo učiteljski zbor v Braslovčah –, odklonil druge, tudi Dolinarjeve pesmi, češ da imamo že izvrstne Riharjeve melodije s Potočnikovimi besedili, ki najbolj ustrezajo namenom cerkvene pesmarice, in zato niti ni potrebna posebna izdaja slovenske cerkvene pesmarice (vir: *Zgodnja Danica*, 1851, str. 13).

Vprašanja, kdo vse je vplival na Dolinarjevo glasbeno delo, za zdaj še vedno ne moremo (do)končno razrešiti. Vsekakor je poznal nekatere nemške pesmarice in skladateljce, kot so F. J. Haydn, W. A. Mozart, C. M. v. Weber, naš G. Rihar⁶⁹ idr. Marsikoga od navedenih je Dolinar vsaj citiral. Povsem upravičeno je upoštevati tudi delo »pridnega gospoda« Luke Dolinarja.⁷⁰ Ni bil še vaje štiriglasnega petja, zdelo se mu je nekako tuje, kar je razumljivo, saj Slovenci pred več kot 150. leti res še niso tako peli. Zato so napevi v Dolinarjevih zbirkah sestavljeni večinoma dvoglasno, spremljava (v basu) je enoglasna. Tedaj so navadno na (cerkvenem) koru prepevale le tri, štiri pevke, zato so bili Dolinarjevi dvoglasni napevi najbolj umestni in primerni. Preostala cerkev je (ljudsko) pela le enoglasno.

C 5/4-1
tutti
MSS 2/1

Zóri noč vesela

Luka Dolinar
(1794-1863)

Krepko

Sopran
Alt
Tenor
Bas

1. Zó-ri noč ve-se-la, le-pa-ka-kor dan. Ti nam boš od-
2. Moč naj gra-adj spa-nje, bo-lje Je-je vsat; in skoz sve-to-
3. Zvo-lje-no sve-ti-šče rev-na šta-li-cu, Je-zus te o-
vze-la vse-te-ja-ve vsran. Moč ne-be-ika na-gne dol se na zem-
va-nje Je-zu-sa i-skat. Iz-ne-ba du-ho-vi na-glo pri-bi-
bi-šče boš-po-zdrav-lje-na. Tvo-ja cast pre-se-ga še kra-lje-vi

ljo; v Be-tle-he-mu Ja-gnje je-ro-je-no b'lo. Luč je za-sve-
te k-po-st'ji Je-zu-so-vi želj-no hre-pe-ne. Tu-di mi-hi-
dvor; bi-sli-ce u-te-bi bo-žji so pre-stol. Je-zu-šček ti

ti-la z-ra-ja ču-dno le-pa vsa. Nam je o-zna-mi-la De-te, Je-zu-sa.
ti-mo kje-mu vrev-ni šta-li-ci, ga-le-po-mo-li-mo v sla-mni-po-stelj-ci.
mi-li, ki za nas pri-šel na svet, ved-no, v vsa-ki si-li, naj bom za-te vsat.

MUSICA SACRA SLOVENICA
STARE BOZICNE PESMI I

SLOVENSKI KOMORNI ZBOR - Miroslav Čadež, zborovodja
Veronika Fink, sopran - Branko Rihar, tenor
Miroslav Čadež, bas - Barbara Plešnik, orgle

11	Luka Dolinar:	Zóri noč vesela	7:24
12	Gregor Rihar:	Pogledj čudo se gudi	2:31
13	Gregor Rihar:	Na polnoči gredje	4:17
14	Gregor Rihar:	Poklonci narodi	3:14
15	Gregor Rihar:	Zvolica svata je tojta zbij	5:27
16	Leposlav Čerk:	Slova na vltavi	5:34
17	Leposlav Čerk:	Glej čudo se mbo sveti	2:40
18	Leposlav Čerk:	Ranaj slovek moj	4:02
19	Leposlav Čerk:	Pastirci z menoj	2:40
20	Leposlav Čerk:	Pastirci z spnoga vstanje novej	2:20
21	Leposlav Čerk:	Pastirci ne spite	2:29
22	Jožp Lavčnik:	Boš poizvajemo Deteta sveta	3:21
23	Jožp Lavčnik:	Prilka je moč	3:22
24	Jožp Lavčnik:	Poklonca narodi	3:30
25	Miran:	Pastirci hitro vstanite	1:41
26	Miran:	Pesni Betlehem paciva	3:06
27	Miran:	Prad tibe, Inzje Dato	3:59
28	Miran:	Zvonovi pozivajo	2:05
29	Miran:	Slova Doga na vltavi	4:16
30	Čadež:		
31	Frany Gruber:	Sveta noč (kita): Miroslav Čadež	4:23

Režija: Miroslav Čadež. Produkcija: Miroslav Čadež. Posneto v sodobnem v Radju Slovenija v letu izdaje 1995. Oblikovanje: Miroslav Čadež. Zbirka Slovenske komorne glasbe 74. številka. Posneto na Radju Slovenija. Slovenski komorni zbor. © 1995. Vsi prava pridržana. Za izdajo nosilca posnetka, za izdajo in prodajo 5% avtorski oprejemski prispevek.

Zóri noč vesela je eden redkih Dolinarjevih štiriglasnih (mešanih) zborov. Na posnetku v notnem arhivu in na zgoščenki Slovenskega komornega zbora.

69 Prim. Steska, Luka Dolinar, str. 178.

70 Prim. op. 38.

Dotedanja izbira napevov ni bila velika, zato so ljudje večinoma skozi desetletja poslušali (in peli) vedno ene in iste napeve in se jih zelo hitro naučili tudi na pamet (ter prepevali skupno). Leta 1852, ko je te vrste napeve opisal in objavljaj tudi Dolinar, se je led začel tajati tudi na tem področju. Štiriglasje se je širilo, dokler ni skoraj v celoti prevzelo vseh (cerkvenih) korov.⁷¹

Dolinarjeva glasba oziroma napevi so izhajali še po njegovi smrti, vse do danes, kar pomeni vsaj delno avtorjevo prisotnost, aktualnost in še kaj; morda celo popularnost? Prva med Dolinarjevimi pesmimi je *V praznik sv. Štefana (pervega mučenca)*, ki je izšla v Lemplovi⁷² pesmarici. Dolinarjev štiriglasni mešani zbor (a cappella) *Luč nam zažarela* je izšel v zbirki starejših božičnih pesmi (za mešani zbor), I. del *Emanuel*. Besedilo je zbral in uredil Viktor Čadež, glasbeni del je uredil Stanko Premrl.⁷³ Dolinarjev štiriglasni mešani zbor (a cappella) najdemo tudi v notnem arhivu in na posnetku (CD plošči) *Slovenskega komornega zbora* (SKZ), z dirigentom dr. Mirkom Cudermanom,⁷⁴ z naslovom *Zóri noč vesela*. Sad že omenjenega sodelovanja med Dolinarjem in Riharjem je objava štiriglasnega mešanega zbora (a cappella) *Velikonočni čas/Osterzeit*.⁷⁵ Dolinar je napisal besedilo, Rihar glasbo.⁷⁶ Ista avtorja sta s štiriglasnim mešanim zborom (a cappella) *Jezus naš je vstal od smrti* objavljena še v drugi pesmarici.⁷⁷

VIRI:

Nadškofijski arhiv Ljubljana (NŠAL):

NŠAL 32, Bogoslovno semenišče, Katalog slušateljev, t. e. 68, 69.

NŠAL, ŽU Šmartno v Tuhinju, t. e. 3.

NŠAL, ŽU Radovljica, t. e. 35.

Župnijski urad Škofja Loka (ŽU Škofja Loka):

Škofja Loka: Krstna knjiga XVII, 1794–1800.

Glasbena zbirka Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani (GZ NUK):

Dolinar, Luka: *Mnoge svete pesme*, Ljubljana 1848.

71 Prim. Steska, prav tam, str. 179.

72 Skladatelj Vlado Lempl (1907–1964) (vir: Škulj, Leksikon cerkvenih glasbenikov, str. 200; original v GZ NUK).

73 Ljubljana 1955 (vir: Slovenski zborovski arhiv JSKD RS).

74 Musica sacra Slovenica (MSS) 2/1, C 5/1-1 in na CD plošči SKZ 0102/1 (vir: Slovenski zborovski arhiv Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije (JSKD RS)).

75 Objavljeno v *Slavimo Gospoda - Bogoslužni pesmarici in molitveniku*, str. 266–267; original hrani GZ NUK.

76 Navedeno kot op. (prav tam).

77 Objavljeno v *Slavimo Gospoda - Bogoslužni pesmarici in molitveniku*, str. 168 in ponatisnjeno v *Gloriji - Katoliškem molitveniku in pesmarici*, št. 124. Iz slednjega imamo obširen komentar Klause Einspielerja iz Celovca, iz katerega povzemamo samo tole: »To pesem štejemo med najbolj priljubljene velikonočne pesmi. Besedilo je napisal duhovnik Luka Dolinar (1794–1863), melodijo pa skladatelj Gregor Rihar (1796–1863) ...« (prav tam).

Dolinar, Luka: *Pesme v godove in praznike*, 2. izdaja, Ljubljana 1861.

Dolinar, Luka: *Pesmi v nedelje celega leta*, 2. izdaja, Ljubljana 1862.

Bezić, Jerko: *Glasbeno delo Luke Dolinarja*, tipkopis.

Časopisni viri

Učiteljski tovariš, list za šolo in dom, tečaj III, list 18, Ljubljana, 15. 9. 1863.

Učiteljski tovariš, letnik 25/1885, št. 11, Ljubljana 1. 6. 1888.

Zgodnja Danica, 1851.

Zgodnja Danica, 1862.

Zgodnja Danica, tečaj XLI/41, list 43, Ljubljana, 26. vinotoka 1888.

Cerkveni glasbenik, letnik 54/1931, št. 7-8, 9-10, 11-12.

Spletne strani:

<http://mediawiki.org/> (26. 3. 2013).

<http://nl.isj.si/fedora/get/sbl:0392/VIEW/>, Premrl Stanko: Dolinar Luka (Slovenski biografski leksikon; 15. 1. 2013).

Drugi viri:

Juvan Franc, župnik na Dovjem, elektronsko pismo z 18. 2. 2013, hrani avtor.

Slovenski zborovski arhiv Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD) v Ljubljani.

LITERATURA:

Cvetko, Dragotin: *Stoletja slovenske glasbe*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1964.

Cvetko, Dragotin: *Zgodovina glasbene umetnosti na Slovenskem*, 2. knjiga, Ljubljana: DZS, 1959.

Dolinar, France M.: Oris zgodovine (pra)župnije Radovljica. V: *Mohorjev koledar 1995*, Celje: Mohorjeva družba, 1994, str. 28-29.

Dolinar, Ksenija (ur.): *Glasba*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1984.

Enciklopedija Slovenije, 2. knjiga, Ce-Ed, Ljubljana: Mladinska knjiga, 1988.

Koršič Zorn, Verena: Župnija sv. Petra v Ljubljani, Ljubljana: Družina, 2000.

Križnar, Franc, Dvoje obletnic rojstev glasbenikov - kulturnih delavcev Ločanov v letu 1994. V: *Loški razgledi* 41, Škofja Loka: Muzejsko društvo, 1994, str. 265-272.

Leksikon jugoslavenske muzike, 2. knjiga, Me-Ž, Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1984.

Marolt, France: *Slovenske narodoslovne študije*, 4. zvezek, Ljubljana: Glasbena matica, 1954.

Michels, Ulrich (prevedla Primož Kuret in Edo Škulj): *Glasbeni atlas*, Ljubljana: DZS, 2002.

Mittheilungen des historischen Vereins für Krain, Ljubljana 1862.

Muzička enciklopedija, 1. knjiga, A-Goz, Zagreb: Jugoslovanski leksikografski zavod, 1971.

Osebnosti - Veliki slovenski biografski leksikon, 2. knjiga, M-Ž, Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008.

Prijatelj, Ivan: *Duševni profili slovenskih preporoditeljev*, Ljubljana: Merkur, 1937.

Rakuša, Fran: *Slovensko petje v preteklih dobah*, Ljubljana 1890.

Steska, Viktor: Luka Dolinar, pesnik in skladatelj. V: *Cerkveni glasbenik* 54, Ljubljana: Družina, 1931, št. 7-8, str. 108.

Škulj, Edo: *Leksikon cerkvenih glasbenikov*, Ljubljana: Družina, 2005.

Škulj, Edo: *Vodnik po duhovni glasbi*, Ljubljana: Družina, 2011.

Štukl, France: *Po poti kulturne dediščine/Sprehod skozi Škofjo Loko in vasi v spodnjem Porečju Poljanske Sore*. Loški razgledi/Doneski 25, Škofja Loka: Muzejsko društvo in Zgodovinski arhiv Ljubljana, 2011.

Trobina, Stanko: *Slovenski cerkveni skladatelji*, Maribor: Založba Obzorja, 1972.

Veliki splošni leksikon, 1. knjiga, A–Ch, Ljubljana: DZS, 1997.

Veliki splošni leksikon, 3. knjiga, Gh–Ka, Ljubljana: DZS, 1997.

Summary

Luka Dolinar (1794–1863) – 220th anniversary of his birth and 150th anniversary of his death

*The priest, hymnist and composer, Luka Dolinar, was born in Bodovlje by Škofja Loka (14. 10. 1794), and after studying theology and the new mass in the Ljubljana large seminary (17. 5. 1818), he moved many times as a priest: to Begunje (na Gorenjskem), Radovljica, Dovje, again to Ljubljana (parish church of St. Peter), to Janče and finally to Šmartno in the Tuhinjski valley, where he spent longest and also died (24. 8. 1863). He was also buried here. He was self-taught as a composer, learning from the compositions of Gregor Rihar and Blaž Potočnik. He collaborated with them a lot and they were a real Slovene church musical trio, who arranged music and also prepared the ground for the development of the Cecilian movement for reform of church music in Slovenia. He published several volumes of hymns with melodies: *Pesme v nedele celiga leta (Sunday hymns for the whole year) (1829; 1862)*, *Napevi za pesme v Godove in Praznike celiga leta (Melodies for hymns on name days and holidays for the whole year) (1838; 1862)*, *Pesme od Farnih Pomočnikov ali Patronov v Ljubljanski škofiji (Hymns from parish assistants or patrons in the Ljubljana diocese) (1839)*, *Vishe za pesme od Svetnikov in Svetnic v Ljubljanski škofiji samo v podružnicah češčenih (Melodies for hymns to saints in the Ljubljana diocese only in adoration subsidiaries; 1841)*, *Mnoge svete pesme (Many hymns) (1848)* and *Različne pesmi (Various hymns) (1852–1856)*. The compositions are simple: from solos to duets and a maximum of three voices. Dolinar's harmony is often lacking and shows that he was self-taught but his hymns were very popular among people. Despite all the findings, though, Dolinar's »melodies« only strove for classical forms and clarity. With some characteristics of Slovene folk songs and respecting popular dialect, above all in the countryside he pioneered a trail among the Slovene people, who liked to sing his hymns, as various comments and assessments testify. Similarly, Luka Dolinar is entirely justifiably included in any more extensive treatment of Slovene musical culture of the first half of the 19th century.*